

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Bednarek

SSN Stanisław Stankiewicz

w sprawie **J. T.** ,

skazanego z art. 273 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 17 czerwca 2025 r.,

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania zakończonego

wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 2 października 2015 r. sygn. akt II AKa 221/15,

zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Częstochowie

z 12 marca 2015 r. sygn. akt II K 176/12,

postanowił:

1. oddalić wniosek;

2. obciążyć skazanego kosztami postępowania wznowieniowego.

Małgorzata Bednarek

Ryszard Witkowski

Stanisław Stankiewicz

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Częstochowie wyrokiem z 12 marca 2015 r. sygn. akt II K 176/12 w ramach zarzutu z pkt I aktu oskarżenia uznał oskarżonego J. T. za winnego popełnienia przestępstwa art. 273 k.k. w zw. z art. 271 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 273 k.k. i art. 33 § 1 i § 3 k.k. skazał go na karę grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych w wysokości po 1 000 złotych.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 2 października 2015 r. sygn. akt II AKa 221/15 zmienił zaskarżony wyrok ten sposób, że wyeliminował z kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu przepis art. 271 § 1 k.k.

Na wniosek oskarżonego, Rzecznik Praw Obywatelskich wywiódł kasację do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 2 października 2015 r. sygn. akt II AKa 221/15, zarzucając temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego to jest art. 450 § 3 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. i art. 453 § 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. polegające na rozpoznaniu sprawy w postępowaniu odwoławczym bez udziału oskarżonego, w sytuacji, gdy złożył on pisemny wniosek o zmianę terminu rozprawy z powodu hospitalizacji, wyrażając wolę złożenia dodatkowych wyjaśnień, co w efekcie naruszyło jego prawo do obrony.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie wyroku sądu II instancji w zaskarżonej części i o przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich, postanowieniem z 29 marca 2017 r. w sprawie IV KK 388/16, oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną.

W dniu 3 marca 2025 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanego - adw. M.D. z 25 lutego 2025 r. o wznowienie na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. - postępowania karnego, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z 2 marca 2015 r. sygn. akt II K 176/12, zmienionym w części wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 2 października 2015 r. sygn. akt II AKa 221/15.

Wnioskodawca wskazał, że Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej ETPCz), po rozpoznaniu skargi J. T. z 4 października 2017 r., wyrokiem z 12 grudnia 2024 r. w sprawie 72520/17, przyjmując jako podstawę art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności stwierdził, że w sprawie II AKa 221/15 doszło do naruszenia art. 6 § 1 i 3 litera /c/ Konwencji, gdyż postępowanie odwoławcze nie spełniało wymogów rzetelnego procesu,

albowiem Sąd Apelacyjny, nie uwzględniając wniosku oskarżonego nieposiadającego obrońcy o odroczenie procesu w dniu 2 października 2015 r. z powodu pobytu oskarżonego w szpitalu, z uwagi na niepotwierdzenie konieczności hospitalizacji przez lekarza biegłego sądowego na podstawie art. 117a k.p.k., nie zbadał, czy skarżący wykazał uzasadnioną przyczynę swojej nieobecności. W konsekwencji rozpoznając apelację na rozprawie bez udziału oskarżonego, naruszył jego prawo do obrony i rzetelnego procesu. Oddalił jednak roszczenie skarżącego uznając, iż samo ustalenie naruszenia Konwencji stanowi wystarczająco słusne zadośćuczynienie za wszelkie szkody niemajątkowe poniesione przez skarżącego.

Nadto odwołując się do wyroku ETPCz z 12 grudnia 2024 r. w sprawie 72520/17, wnioskodawca przywołuje także orzecznictwo Sądu Najwyższego i podnosi, że cyt. *„art. 117 § 2a k.p.k. nie może mieć pierwszeństwa i wyłączać - na zasadzie procesowego lex specialis - stosowania art. 117 § 2 k.p.k., który nie pozwala na przeprowadzanie czynności bez udziału strony z powodu ujawnionych innych, wyjątkowych przyczyn jej niestawiennictwa (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2018 r., V KK 483/18, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2021 roku w sprawie III K 121/21)”*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek nie jest zasadny. Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, potrzeba wznowienia postępowania karnego na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. zachodzi bowiem wtedy, gdy *przedmiot rozstrzygnięcia Trybunału dotyczy głównego nurtu procesu, a charakter i zakres stwierdzonych w jego toku uchybień w istocie podważa słusność merytorycznego rozstrzygnięcia. Potrzeba wznowienia w związku z orzeczeniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zajdzie wówczas, gdy poczynione zostaną ustalenia, że stwierdzone przez Trybunał naruszenie przepisów Konwencji mogło mieć wpływ na treść orzeczeń sądów krajowych zapadłych w toku prawomocnie zakończonego postępowania karnego objętego wnioskiem o wznowienie (por.m.in.: wyroki Sądu Najwyższego: z 23 kwietnia 2009 r. sygn. akt II KO 63/08; z dnia grudnia 2009 r. sygn. akt IV KO 103/09; z 17 sierpnia 2011 r. sygn. akt II KO 72/10, OSNKW 2011, z. 10, poz. 92; z 11 stycznia 2012 r. sygn. akt II KO 78/11; postanowienie Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r. sygn. akt II KO 26/21).*

Jednocześnie orzecznictwo Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że z żadnego z postanowień Konwencji nie wynika obowiązek wzruszenia prawomocnego orzeczenia w sytuacji, gdy w wyroku Trybunał stwierdził, że zostało ono wydane z naruszeniem jej postanowień. Nie przesądzają one również rodzaju środków prawnych, jakie powinny być podjęte w celu wykonania wyroku Trybunału. Wyroki Trybunału mają charakter deklaratoryjny, wobec czego nie wywołują skutku kasatoryjnego, same w sobie nie powodują zatem zmiany sytuacji skarżącego, nie tworzą dla niego żadnego nowego prawa, a jedynie stwierdzają fakt naruszenia Konwencji i definiują jego zakres. W świetle orzecznictwa ETPCz z postanowień Konwencji nie wynika w szczególności potrzeba wznowienia każdego postępowania karnego, w którym doszło do naruszenia prawa do rzetelnego procesu przy rozpoznaniu kwestii zasadniczej, czyli odpowiedzialności karnej oskarżonego, co szeroko omówiono w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 26 lutego 2019 r. sygn. akt II KO 47/18. Teza ta jest prawdziwa nawet w odniesieniu do naruszenia prawa dostępu do sądu niezależnego i bezstronnego, gdyż nawet naruszenie tego fundamentalnego prawa nie musi automatycznie oznaczać obligatoryjności wznowienia postępowania karnego w następstwie wyroku ETPCz. (*por. postanowienie SN z 26 lutego 2019 r. sygn. akt II KO 47/19, wyrok SN z 23 kwietnia 2009 r. sygn. akt II KO 63/08 i inne*).

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że stwierdzone przez ETPCz naruszenie art. 6 ust. 1 i ust. 2 Konwencji, nie miało wpływu na treść wydanego orzeczenia. Dotyczyło ono co prawda zasadniczego nurtu procesu, jednak nie podważyło słuszności merytorycznego rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej skazanego. O zasadności takiego poglądu przekonuje rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego zapadłe w wyniku kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich, która stawiała zaskarżonemu wyrokowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach takie same zarzuty jak te, które zostały sformułowane w skardze do ETPCz. Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich, postanowieniem z 29 marca 2017 r. w sprawie sygn. akt. IV KK 388/16, oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną. W tym kontekście przypomnieć wypada, iż samo wskazanie, że w toku postępowania dochodziło do nieprawidłowości nie może stanowić podstawy wznowienia. Nie stanowią jej także takie zarzuty dotyczące np. sposobu procedowania przed sądem karnym, które były już przedmiotem oceny na forum apelacyjnym czy kasacyjnym (*postanowienie Sądu Najwyższego z 20 listopada 2024 r. sygn. akt V KO 75/24*).

Znamiennym w realiach niniejszej sprawy jest również, iż poza stwierdzeniem naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 2 Konwencji, Trybunał w wyroku z 12 grudnia 2024 r. w sprawie 72520/17 nie scedował na sąd krajowy obowiązku wznowienia postępowania i nie sugerował konieczności użycia takiego właśnie środka nadzwyczajnego wzruszenia orzeczenia.

Z tych powodów Sąd Najwyższy oddalił wniosek, co zgodnie z art. 639 k.p.k. skutkowało obciążeniem skazanego kosztami postępowania wznowieniowego.

[J.J.]

[a.ł]

Małgorzata Bednarek

Ryszard Witkowski

Stanisław Stankiewicz